

Učedníky v modlitbě

Poslední číslo letošního ročníku našeho bulletinu, které právě otevíráte, bychom opět rádi věnovali tématu, které by poodhalilo, čím jako jezuité vnitřně žijeme. Tentokrát to bude téma modlitby. Již evangelní zprávy nás informují, že toto téma leželo Ježíšovým učedníkům na srdci. Nejvýmluvněji to dokládá jejich prosba: „Pane, nauč nás modlit se, jako i Jan Křtitel učil své učedníky“ (Lk 11,1). Každá řeholní rodina chápe sebe sama jako součást tohoto společenství učedníků, kteří touží učit se žít s Bohem ve vztahu modlitby a zároveň se chtějí o plody této cesty podělit s druhými.

Nikdo nepochybuje, že sv. Ignác byl mužem modlitby. O jezuitách se ale občas takové pochyby objeví. Náš život modlitby nebývá na první pohled až tak vidět, na rozdíl od členů jiných řádů se odehrává více v soukromí než na veřejnosti. Něco z něho mohou zahlédnout ti, jimž dáváme duchovní cvičení nebo je doprovázíme v rozjímavé modlitbě během všedního dne. Několik příspěvků v tomto čísle snad tedy podkryje tento skrytý pokojík našeho života i ostatním.

Petr Havlíček s.j.

Modlitba je rozhovor

Od začátku své duchovní cesty měl sv. Ignác poměrně jasno v tom, co chce dělat. Chtěl hlásat evangelium, přinášet druhým radostnou zvěst o Božím vtělení. Chtěl druhé lidi vést ke vztahu s Ježíšem Kristem.

Ovšem jak toho dosáhnout, to už mu bylo jasné méně. Trvalo mu několik let, než si osvojil určité postoje, než získal vhled do problémů a potřebné dovednosti, které známe jako ignaciánskou spiritualitu. Během této cesty se dopustil řady omylů, bloudil slepými uličkami. Byla mu blízká činnost dominikánů – řádu učených kleriků, zaměřených na kazatelskou službu. Ignác obdivoval dobrou kázání, ale to nebyl evangelizační nástroj, který hledal. Také jej přitahovali františkáni, jejichž chudoba vydávala o evangeliu silné svědectví. Avšak sv. Ignác se nedomníval, že být chudým potulným žebrákem je cesta, kterou ho Bůh chce vést.

Aktivní spiritualita

Některé přístupy k duchovnímu životu se mu zdály příliš pasivní. Byly založeny na čtení knih, na poslouchání kázání a přednášek. Takové přístupy jako by říkaly, že Boha je možné nalézt prostřednictvím určitého pasivního osvojení si dobré vůle a dobrého chování. Ignác se věnoval aktivní spiritualitě. Chápal, že lidé jsou svou prací zapojeni ve světě.

Jednají s druhými, sdílejí s nimi život. Toto aktivní sdílení milostí, darů a talentů se nakonec stalo oním „jak“ jeho evangelizační služby.

Ignác popisuje svou službu jednoduchým španělským slovem *conversar*, které znamená „vést rozhovor“, „hovorit“ s někým. Jedná se o upřímný rozhovor s druhým člověkem, o příjemné rozmlouvání, jehož prostřednictvím se pravdivě seznamujeme s druhým člověkem. Ignác musel být mistrem v takovém vedení rozhovorů. Zdá se, že měl mimořádný dar získávat si přátele. První jezuité byli skupinou mužů, které spojovala vzájemná náklonnost a přátelská láska k Ignáci z Loyoly.

Sloveso *conversar* má ovšem širší význam. Znamená „hovorit s někým“, pravdivě a do hloubky jej poznat, ale také „jednat s někým“. Tedy dobře druhého člověka znát a být zapojen do jeho života. V Ignácově pojetí je rozhovor jednou z cest, jak projevat druhému lásku.

Trojí rozhovor

Ignácův duchovní život se rozvinul kolem tohoto pojmu rozhovoru. Je

založen na rozmlouvání s Bohem v modlitbě. Dále se rozvíjí prostřednictvím hovoru s druhými – s duchovním průvodcem, se zpovědníkem, s podobně smýšlejícím přítelem, který sdílí stejné ideály a způsob života. Svůj výraz nakonec získává v rozhovoru chápaném jako služba – při sdílení evangelia s druhými. Všechny tři typy rozhovoru jsou ztělesněny v Duchovních cvičeních. Ten, kdo si dělá exercicie, je prostřednictvím rozhovoru s duchovním průvodcem přiváděn k tomu, aby kultivoval svůj rozhovor s Bohem.

Duchovní cvičení tedy rozvíjejí schopnost hovořit s Bohem, jejich cílem je pomoci člověku zapojit se do plodnější služby rozhovoru s druhými.

I samotné exercicie podle sv. Ignáce jsou ve skutečnosti výsledkem

mnoha let rozhovorů. Ignác je sestavil na základě zkušenosti, kterou získal jako duchovní průvodce mužů a žen, hledajících hlubší vztah s Bohem. V duchovních cvičeních jim chtěl nabídnout způsob modlitby, biblické úryvky k rozjímání, scény, které si mohou představit, a myšlenky, nad nimiž mohou přemítat. Na jejich základě chtěl pak hovořit o tom, co se v modlitbě odehrálo, a společně rozeznat, kam je asi Bůh chce vést. Ignácova kniha Duchovních cvičení je v podstatě sbírkou těchto cvičení, zdokonalených a vypilovaných v mnoha rozhovorech.

Důvěrné oslovení

Duchovní cvičení jsou strukturována okolo rozvoje vztahu mezi exercitantem a Ježíšem Kristem. Nabádají nás, abychom se viděli tak, jak nás vidí Bůh – jako jeho synové a dcery,

Při modlitbě rozmlouváme s Bohem jako s přítelem
(Foto Petr Vacík)

členové jeho rodiny. Když se Ježíš modlí, používá ve vztahu k Otci láskyplné oslovení *abba*. Nejbližším výrazem v češtině je oslovení „tatínku“. Můžeme se k Bohu obracet stejně přátelsky a důvěrně, protože jsme jeho děti.

Modlitba je přirozeným výsledkem tohoto blízkého vztahu. Není to nic tajuplného ani ezoterického, nic, co se musíme naučit ve škole. Modlitba je rozhovor. Když umíme mluvit, dokážeme se i modlit. Samozřejmě se můžeme učit modlit lépe, stejně tak jako se učíme lépe hovořit. To je ve skutečnosti to, co sv. Ignác zamýšlel, když sestavoval svá Duchovní cvičení. Ale podstatná činnost modlitby vyvěrá přirozeně z naší lidskosti. Je to záležitost rozhovoru s velmi dobrým přítelem.

Uvažme, co udělal Ježíš, když ho jeho učedníci požádali „Pane, nauč nás modlit se“. Skutečně si tento židovský muž, který se modlil pětkrát denně, myslel, že jeho učedníci nevědí, jak se modlit? Těžko. Spíš chtěli poznat Ježíšův způsob modlitby. Proto je naučil modlitbu Otce náš, která je vzorem každé křesťanské modlitby.

Ježíšův způsob modlitby je důležitější než slova, která nás naučil. Osobně se známe s Bohem („naším Otcem“). Uctíváme ho („jenž jsi na nebesích“, „posvěť se jméno tvé“). Sdílíme s Bohem jeho přání („přijď království tvé“, „buď vůle tvá“). Žá-

dáme jej o to, co potřebujeme („chléb náš vezdejší dej nám dnes“). Úpěnlivě ho prosíme o ochranu („vysvobod nás od zlého“).

Tyto prvky modlitby pokrývají všechny typy lidské konverzace: sdílení zkušenosti, vyjádření díků, prosbu o pomoc, pláč v bolesti, žádost o odpuštění, vyjádření lásky, prostě společné prožívání času. To vše děláme, když se sejdeme se svými přáteli. Stejnou věc konáme, když se sejdeme s Bohem. Modlitba má mnoho podob: mystická modlitba, pobožnost, liturgická modlitba, posvátná četba, chvíle zjevujícího prohlédnutí zažitá v našem každodenním životě. To vše zahrnuje Ignácův pojem *conversar*.

To vše zamýšlí také pověstný výrok sv. Ignáce: „Hledat Boha ve všech věcech.“ Všemi věcmi je pro Ignáce celá škála lidského dramatu – naše vztahy, naše práce, naše úsilí i prohry, naše naděje a sny. Bůh může být nalezen v tom všem. Být nalezen neznamená intelektuální cvičení uvědomění si jeho božské přítomnosti. Znamená to Boha do toho všeho zapojit, potkat ho, jednat s ním. To je záležitost rozhovoru – důvěrné rozmluvy a vzájemné spolupráce, které existují mezi členy rodiny, kteří se navzájem milují.

David L. Fleming SJ
Přeložil Petr Havlíček SJ

Kontemplativní při činnosti

O polaritě mezi aktivním a kontemplativním životem se často diskutuje s poukazem na vyprávění o Ježíšově návštěvě u Marty a Marie (Lk 10,38–42). Marta se starala, aby se Ježíš a jeho družina najedli a měli kde přespát, Marie ale byla pochválena za to, že se uvelebila u Ježíšových nohou a jen naslouchala.

Pán Ježíš ovšem miloval jak Marii, tak i Martu; otázkou tedy vlastně není, který z obou postojů bychom si měli osvojit, nýbrž spíše, jak oba smysluplně skloubit. Jezuitská odpověď na tuto otázku nachází svou pregnantní formulaci v heslu „být kontemplativním při činnosti“, latinsky *esse in actione contemplativus*. Velmi podnětný výklad tohoto hesla jsem našel u indického jezuitu P. Divarkara, který nás jednou navštívil v Tokiu. Podle jeho rozkladu původních textů zahrnuje výraz „činnost“ v tomto heslu jak charitativní práci, tak i modlitbu; obojí ale má mít svůj pramen v kontemplaci (Parmananda R. Divarkar SJ, *The Path of Interior Knowledge*, Rome 1983, s. 145–153).

Ne metoda, ale vztah

Kontemplativní přístup k životu však v očích mnoha lidí předpokládá zvláštní vrozené nadání, vlastní jen některým jednotlivcům. Je tomu skutečně tak? Je kontemplace něco

nesnadného, vyhrazeného privilegovaným jedincům jako třeba hudební nadání nebo vlohy pro matematiku? Pater Divarkar soudí, že se tu jedná o nedorozumění. Snadné nebo nsnadné může být přece pouze něco, co děláme. To, co při kontemplativní činnosti děláme, se však týká jen metody, zatímco kontemplace sama je ve své podstatě náš vědomý vztah k Bohu. O vztazích ale platí všeobecně, že vznikají nebo zanikají, v žádném případě se však nedělají. Přítel si nemohu naplánovat, najmout nebo vymyslet, musím se s ním během svého životního příběhu potkat. Něco, co dělám, může vést k tomu, že se s někým spřátelím, právě tak jako mé přátelství může vést k tomu, že začnu něco dělat. Přátelství samo se však nedělá, jeho vznik vnímáme jako nezasloužené obdarování. Na rozdíl od obecného přesvědčení tedy není kontemplativní postoj k životu nic výjimečného a nsnadného. Jenom si je třeba uvědomit rozdíl mezi

tím, co je při kontemplaci metodou a co je její podstatou.

Zůstaňme u modlitby. Rozdíl mezi metodou modlitby a její podstatou rád vysvětluji na příkladu vrchního celníka Zachea, o kterém v Lukášově evangeliu čteme, že toužil uvidět, kdo je Ježíš, ale nemohl kvůli zástupu, protože byl malé postavy (Lk 19, 1–10). Běžel tedy napřed a vylezl na strom, neboť tudy měl Ježíš procházet. Když pak Ježíš přišel k tomu místu, vzhlédl, spatřil ho a řekl mu: „Zachee, pospěš si a pojď dolů, neboť dnes musím zůstat v tvém domě.“ Tak došlo k setkání a mezi oběma vznikl vztah. Zacheova metoda přitom byla vylézt na strom. Bez tohoto jeho atletického výkonu by k setkání a ke vzniku vztahu vůbec nedošlo. Na druhé straně ovšem Zacheus tím, že vylezl na strom, nemohl Ježíše ovlivnit, aby šel právě tou cestou, a tím méně, aby si ho všiml a oslovil ho. To bylo něco, čím Ježíš Zachea obdaroval.

Podobně je tomu i při kontemplativní modlitbě. Musíme mít nějakou metodu, ale metoda sama je pouze přípravou k modlitbě, není její podstatou. Tou je až náš prožívaný vztah k Bohu, který dostáváme darem. Prožívání tohoto vztahu přitom leží hlouběji než to, na co se v přípravě na modlitbu soustředujeme. Záleží tedy na tom, aby náš vztah k Bohu, i když na něj přímo nemyslíme, efektivně řídil běh našeho dne. Tak se

chová například matka, která chodí do zaměstnání. Dává pozor na to, co při práci dělá, běh celého jejího dne je však řízen hlubším povědomím o jejích povinnostech k rodině.

Být spolu

Když nás sv. Pavel vyzývá: „Neustále se modlete“ (1 Sol 5,17), nechce, abychom bez ustání vysílali k nebi střílné modlitbičky (to bychom nemohli dělat nic jiného a riskovali své duševní zdraví), ale míní tím právě onen prožívaný intimní vztah k Bohu. Představme si dospělého syna, který na obchodní cestě navštíví svou starou matku někde na venkově, dá se od ní pohostit šálkem kávy, oba si povyprávějí, co je kde nového, ale pak s ní stráví pozeňnané chvíle ticha plného radosti, že jsou zase jednou spolu. Čas se zastavil a sdílení se proměnilo ve sjednocení. Když si někdo stěžuje, že se neumí dobře modlit, měl by se zpytovat, zdali se vlastně nebojí intimního vztahu a sjednocení s Bohem, zdali si ho nedrží raději dále od těla tím, že mu pořád něco vypravuje, jako jsme to zvyklí dělat s návštěvníkem, kterého si držíme na distanc nezávaznou konverzací.

Jakou metodu modlitby bychom si měli osvojit, to je empirická otázka. Je třeba vyzkoušet jednu, vyzkoušet druhou a třetí, a držet se té, která nám vyhovuje. Ta se může během života měnit a také se mění. Dva tisíce let historie naší křesťanské spiritua-

Kontemplace je ve své podstatě náš vědomý vztah k Bohu
(Foto Petr Vacík)

lity nám nabízejí celou paletu metod, jimiž se můžeme nechat inspirovat. Asiáté nás Evropany často kritizují, že jsme příliš „cerebrální“ (rozumoví), máme prý při modlitbě tak velkou hlavu, že neprojdeme dveřmi. Určitě by nám prospělo, kdybychom se při modlitbě snažili tu svou velkou hlavu vyprázdnit, aby měl Pán Bůh kam vstoupit.

Metod je celá paleta, ale modlitba sama je vždy stejná, je to prožívání našeho vztahu k Bohu, který se u našeho stromu zastavil a nabídl nám své přátelství. Vztahy je ovšem třeba pěstovat a ošetřovat, a to je úloha

našich formálních „denních modliteb“. Tak jako pravidelně zaléváme květináče za oknem, tak si musíme zařadit do programu dne kontrolu našeho vztahu k Bohu, zvednout sluchátko a ujistit se, že linka je stále ještě živá. Je to rutinní práce údržbáře, bez ní se však kontemplativní život neobejde. Kdo se snaží být kontemplativní při činnosti v naší nynější postmoderní společnosti, ví, o čem je řeč.

Ludvík Armbruster SJ

Liturgie hodin v životě jezuity

Modlitba liturgie hodin bývá chápána jako jeden z charakteristických prvků života Bohu zasvěcených osob. Při rozhovoru s jezuitou však bývají lidé nezřídka překvapeni, když se dozví, že společná modlitba breviáře není součástí denního řádu jejich komunit.

Dnes není ničím neobvyklým, že se věřící laik umí modlit breviář a že se některou jeho část modlí i pravidelně každý den. Je to jedna z významných proměn v životě církve, ke které došlo díky poslední reformě liturgie hodin na základě výzvy koncilních otců na 2. vatikánském koncilu. Nová Denní modlitba církve v národních jazycích chce být vedle slavení eucharistie druhým nejvýznamnějším prostředkem posvěcování osobního života křesťana i života křesťanského společenství.

Žalmy a jejich krása

Krásu liturgie hodin spočívá v několika věcech. Jejím středem je modlitba žalmů, podobná svou strukturou židovské synagogální bohoslužbě, jak existuje dnes a jak existovala i v době Ježíšově. Křesťan se touto modlitbou připodobňuje Ježíšovi, který se jako židovský *rabbi* podobným způsobem jistě modlil. Zároveň je to modlitba biblická, většina textů této modlitby – žalmy, kantika, čtení, mezizpěvy, antifony – jsou vzaty

z Písma svatého. Jsou rovněž uspořádány tak, aby nejen pomáhaly seznámit se s nejdůležitějšími texty Písma, ale aby také provázely patřičnými tématy v průběhu liturgického roku.

Žalmy, tvořící páteř liturgie hodin, jsou svou povahou nejvhodnějšími biblickými texty určenými k modlitbě. Vznikly jako chvalozpěvy nebo žalozpěvy v rámci jeruzalémské chrámové liturgie. V babylonském zajetí, kdy se zrodila synagogální bohoslužba, se staly součástí modlitby zbožných Židů všech stavů, nejen kněží. Nebyly už pouze zpěvem k poslouchání, ale textem ke čtení, recitaci i rozjímání.

Žalmy nás učí postojům vyvěrajícím z víry. Povzbuzují k důvěře, utěšují v soužení, učí vytrvalosti, pomáhají růst v tom, čemu teologové říkají *fides qua*, tedy nejen víra ve smyslu obsahů, v něž se věří (*fides quae*), ale víra jako čin, kterým se věří, jako postoj vztahu dvou osob – já a Bůh. Fakt, že žalmy jsou modlit-

bami inspirovanými Bohem, je zárukou, že s nimi se člověk modlí správně, že nebude bloudit nebo si něco nalhávat. Modlitbou žalmů může člověk Boha skutečně a opravdově poznávat.

Jezuité nemají chór

Modlitba hodin vznikla jako společná oslava Boha ze dvou pramenů. Jedním byla starověká katedrální bohoslužba Božího lidu shromážděného kolem svého biskupa, druhým byla společná modlitba mnišských komunit. Ze své podstaty je to tedy modlitba celého společenství, činně se jí účastní každý jeho člen, když se modlí s ostatními. Avšak postupem času, když latina přestala být lidovým jazykem, ale stala se jazykem vzdělanců a kleriků, byla liturgie ho-

din modlitbou pouze Bohu zasvěcených osob, řeholníků, pro něž je společná recitace či zpěv božského officia jedním z hlavních úkolů jejich služby církvi. Jelikož mnišský život formoval rovněž podobu života diecézního kněžstva, stala se liturgie hodin i modlitbou těch, kdo přijali kněžské svěcení. V jejich případě se ovšem stává modlitbou recitovanou o samotě, nabývá vlastně charakter soukromé modlitby, i když je viděna jako účast na modlitbě celého společenství všeobecné církve.

V této situaci vzniká jezuitský řád. Jde o řeholní společenství kleriků, liturgie hodin ale není osou jejich společného života. Základní dokument naší řehole, tzv. Formule institutu, o tom říká: „Všichni členové Tova-

Anketa

Petr Hruška
jezuitský scholastik

Co pro tebe znamená ignaciánská modlitba?

Svatý Ignác v předběžných poznámkách k Duchovním cvičením píše, že „nenasycuje a neuspokojuje duši, jestliže mnoho ví, nýbrž pocituje-li a zakouší-li věci vnitřně“. Domnívám se, že právě tento aspekt ignaciánské modlitby je pro mne obzvláště důležitý. Ono zakoušení a cítění neznamená snad cítit při modlitbě nějaké příjemné pocity, i když i ty mohou modlitbu doprovázet, ale spíše se jedná o prožívání důvěrnosti ve vztahu k Ježíši, který zakoušíme v srdci. Druhým, neméně důležitým aspektem, který opět vychází z Ignácových slov „cvičit se ve snadnosti nacházet Boží přítomnost ve všech věcech“, je neuzavírat modlitbu do časového úseku, který si pro ni denně vymezují, ale nechat ji, aby mě doprovázela celý den a činila mne tak citlivým k mému okolí.

ryšstva, poněvadž mají být kněžími, jsou povinni modlit se podle obecného ritu církve církevní hodinky, ne však společně neboli v chóru, nýbrž soukromě“ (Form. inst. Julia III., 8). V řeholních stanovách sv. Ignác toto rozhodnutí dále zdůvodňuje: „Poněvadž práce pomáhat duším jsou velké důležitosti (...) a jsou četné (...), proto ať se naši nemodlí církevní hodinky v chóru, ať nekonají zpívané mše nebo jiné pobožnosti. Pro ty, které zbožnost ponouká zúčastnit se takových slavností, naskýtá se jinde dostatečná příležitost“ (Konst., 586).

Důvodem, proč se jezuité nemodlí spolu, je tedy větší naléhavost apoštolské služby. Ta je osou života našeho řeholního společenství. Zároveň můžeme za tímto rozhodnutím vytu-

žit i kritický osten vůči určité tendenci řeholního života. Liturgie hodin v podobě 16. století byla totiž mnohem rozsáhlejší než dnes, žalmů bylo v každé hodině více (cyklus byl týdenní, ne čtyřtýdenní) atd., takže jí bylo třeba věnovat více času ze dne, zejména pokud byla zpívána v chóru. Tušíme, že to, čeho se Ignác obával, byla uzavřenost řeholní komunity do sebe a nedostatek času vycházet ven za pastoračním dílem.

Z toho, co bylo řečeno, by se mohlo zdát, že sv. Ignác viděl chórovou modlitbu božského oficía hlavně jako břemeno, kterého se vzdal s lehkým srdcem. Tak tomu ale nebylo. Z jeho vyprávění ve vlastním životopise víme, že během své poustevnické etapy v Manrese chodil každý ve-

Anketa

Prirodzene mi príde často ťažko povedať slovo o spiritualite tak, aby som hovoril o vnútorných veciach v súvislostiach. Ignaciánska spiritualita je pre mňa cesta „ako čítať“ vlastnú vnútornú skúsenosť hľadania Boha. Ignác z Loyoly svoju skúsenosť majstrovsky sformuloval.

Ona sa tak stala vzorcom pre ostatných ľudí. Východiskovým bodom je pre mňa v úprimnosti k sebe sa nechať „zomlieť“ vlastnými chybami, otáznikmi a túžbami. Potom môžem začať „upratovať“ a pozorovať pohyby duše, ktoré mi otvoria cestu k vnímaniu Božej prítomnosti všade a k hľbokej dôvere, že som „v dobrých rukách“.

Ignaciánska spiritualita mi príde veľmi praktická, pretože opravdivá vnútorná cesta je plná vnútorných prekážok, omylov aj zlyhaní. K tomu je naša spiritualita nástrojom k modlitbe s vždy aktuálnym výstupom pre život.

Ladislav Šulík
slovenský jezuita

čer do hlavního městského kostela na slavnostní mši, zpívané nešpory a kompletář, přičemž účast na těchto bohoslužbách mu přinášela duchovní útěchu (Poutník, 20). A později, již v Římě, při jedné příležitosti prohlásil: „Kdybych se řídil svou chutí a náklonností, zavedl bych v Tovaryšstvu chórovou modlitbu a zpěv; ale neudělám to, protože nahlížím, že to není vůle Boží, neboť náš řád nevolá k tomu, nýbrž k něčemu jinému“ (*Fontes narrativi* II, 337).

Možnosti společného prožívání

Dnešní situace je od 16. století odlišná, a tak se i postoj jezuitů k liturgii hodin může lišit. Už proto, že si koncilové otcové přáli, aby obnovený

breviář byl modlitbou celé církve, nejen řeholníků a kněží, a aby znovu rostl její charakter jako modlitby společenství. Jak to tedy vypadá u jezuitů s breviářem dnes?

Stále platí Ignácovo řešení, že se jezuita modlí breviář ze svého závazku kněze, nikoliv řeholníka. Proto jezuita ve formaci před kněžským svěcením (novic, student teologie) není povinen se breviář modlit. Je ale pravda, že ten, kdo dnes klepe na bránu noviciátu (alespoň u nás v Evropě), již většinou má s breviářem zkušenost. Proto se jej nezřídka modlívali i spolubratři ve formaci, sami, ze své iniciativy a zbožnosti, i když to řehole nepředpokládá. V mnoha komunitách, pokud to různě

Anketa

Jiří Hebron
jezuitský scholastik

Udělat modlitbu z každé činnosti, z každé nejvšednější situace, nečiní rozdíly mezi oblastí duchovní a tzv. profánní. „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku“ (Mt 28,20).

Scéna z kultovního filmu Matrix, kde je Neo smrtelně raněn, ale skrz lásku jiného povstal, s klidem se postavil projektilům zla a zlo poráží tím, že se odhodlaně rozběhne proti němu. „Není zde, byl vzkříšen“ (Lk 24,6). Neodbíhat z pouště „na cestě z Egypta do zaslíbené země“, zvláště během studijního zápolení, ale snažit se vytrvat v nejistotě, v nepochopení náročných textů, a právě zde kopat pomyslnou studnu v podobě otázky „Rabbi, kde bydlíš?“ (J 1,39).

Naslouchat chlapům v hospodě, ve vinárně, co je trápí či co je těší. Nebo holkám, jak to mají těžké s chlapci, kde jsou slevy v obchodě a co je „in“. To vnímám jako „Zuj si opánky, neboť místo, na kterém stojíš, je půda svatá“ (Ex 3,5).

nost apoštolátu jejich členů dovoluje, dnes také existuje čas pro každodenní komunitní modlitbu, při které se jezuité spolu modlí příslušnou hodinku denní modlitby, např. modlitbu během dne. Jde o společnou modlitbu, ale ne o modlitbu v chóru.

Chór totiž charakterizují následující rysy: řeholníci se scházejí ke společné modlitbě všech částí officia, tj. nejméně třikrát denně (pokud se např. vigilie spojuje s laudami a nešpory s kompletářem); přítomnost na těchto modlitbách je povinná (výjimky povoluje představený); officium se modlí jako liturgická bohoslužba, se všemi úkony a postoji, které tato liturgie předpokládá, ať už je recitovaná, nebo zpívaná. Naopak pouhou společnou modlitbu breviáře charakterizuje, že účast na ní není povinná, modlí se při ní jen určitá část officia (např. v noviciátě jsme se denně modlívali kompletář, o nedělích ještě ranní chvály) a recituje se prostě, bez liturgických gest (např. vsedě).

Krásnou příležitostí ke společné modlitbě breviáře jsou společné exercicie členů našeho řádu, které si konáme každý rok. Zpravidla se při nich denně modlíme hlavní části breviáře (ranní chvály a nešpory). Též při prožívání hlavních křesťanských svátků bývají v některých komunitách příležitostně zařazeny společné nešpory, například na Štědrý večer.

Jezuita ovšem může společnou modlitbu breviáře zažívat i mimo svou řeholní komunitu, jako součást pastorační práce a apoštolátu. Modlícím se společenstvím jsou jeho farníci, členové „spolča“, účastníci kurzu exercicií, přátelé, u kterých je na návštěvě atd. V mém působišti v Olomouci se například jednou týdně modlím ranní chvály se skupinkou studentů, s nimiž pak společně snídáme. Rád také dávám exercicie, kde je liturgie hodin zařazena jako nosný prvek denního řádu (ranní chvály a nešpory) i programu jednotlivých rozjímání. Jako texty k meditaci totiž zařazuji žalmy, které denní modlitba církve v daných dnech nabízí. Jejich rozjímáním lze do Božího slova žalmů vstoupit ještě hlouběji, prožít je ještě niterněji a soustředěněji a zažít Boží oslovení intenzivněji.

O samotě, ale ne sám

Většinu času se ovšem jezuita modlí breviář sám. Obvykle se uvádí, že se tím podobá diecéznímu knězi, který zpravidla nemá příležitost modlit se jej ve společenství. Za zmínku ale stojí ještě jedna tradice, podle které se člen řeholního společenství modlí officium o samotě. Jedná se o kartuziány. Ti se hlavní část officia modlí v chóru (vigilie, laudy a nešpory), ostatní části se však modlí sami ve své poustevně (tři hodinky během dne a kompletář). Tato tradice mě jako jezuitu inspiruje k tomu, že lze i recitaci breviáře o samotě prožívat

Jezuité se většinou modlí breviář o samotě, ale přitom v jednotě se svými spolubratry
(Foto Petr Vacík)

jako chvíli spojení v modlitbě se svými spolubratry v komunitě. Kartuziáni toto vzájemné spojení prožívají tím, že se modlí současně ve stejnou dobu po zaznění zvonu. Jezuité sice nemají stanovený čas, kdy se během dne modlit breviář, přesto ale platí tentýž vztah – modlím se v jednotě se svými spolubratry, s nimiž žiji pod jednou střechou.

Zmíním ještě další drobný detail z tradice kartuziánského řádu, který pomáhá prožívat modlitbu oficia ve společenství s celou modlící se církví. Každý z kartuziánů mívá ve své cele modlitební kout, podobný jeho místu v chóru, kde se vždy modlí breviář. Ze své zkušenosti mohou potvrdit, že je dobré mít rovněž takový

stálý modlitební kout, s obrazem a křížem, určený k modlitbě hlavních částí officia. Pokud je svátek, stojí za to obléknout si třeba i albu a slavit tuto modlitbu liturgicky, s jejími gesty a hlasitou recitací nebo i se zpěvem.

Denní modlitba církve v životě jezuity tedy není jednotvárná, jak by se mohlo na první pohled zdát. Náš styl života nám naopak dává velkou svobodu a nabízí nám rozmanité možnosti, jak ji slavit a prožívat. Díky této rozmanitosti se může tato veřejná modlitba církve opravdu stávat zdrojem zbožnosti a živným pramenem osobní modlitby (srov. *Sacrosanctum concilium*, 90).

Petr Havlíček SJ

V modlitbě musí být řád

Jezuita František Lízna je hluboce duchovním člověkem, vyhledávaným a oblíbeným exercitátorem a učitelem modlitby pro lidi nejrůznějšího věku. Pravidelná modlitba je součástí jeho každodenního života od rána až do noci. Velký význam má také při jeho dlouhých poutích napříč Evropou, během kterých si losuje ty, za něž se toho kterého dne bude modlit.

Proč jste se rozhodl vstoupit právě do Tovaryšstva Ježíšova?

Když jsem se poprvé vrátil z kriminálu, objevil se u nás Jenda Rybář, jezuita. V roce 1968 jsem nastoupil na Velehrad do ústavu Vincentinum, na místo Jendy Palackého, který je také jezuita. Pak přišel 28. duben 1968 a jezuité tam měli setkání těch, které propustili z vězení. Říkal jsem Jendovi Rybářovi, že bych chtěl vstoupit k jezuitům, a on mě představil tehdejšímu provinciálu Šilhanovi. Ten se se mnou dvakrát prošel kolem kostela a řekl, že mě přijímá. Chtěl jsem vstoupit do Tovaryšstva, protože jsem věděl, že je nejvíce pronásledovaným řádem – to mě hodně inspirovalo, a také jezuita Rudolf Vašíček, spolužák mého tatínka. Tatínek o něm dobře mluvil, říkal, že je dlouho zavřený; měl jsem k němu obrovskou úctu.

Jaká byla vaše první zkušenost s duchovními cvičeními?

Uprostřed studií na teologické fakultě, v roce 1972, jsem si chtěl udělat duchovní cvičení, abych byl skutečně přijat do Tovaryšstva, nebo abych z něho byl vyloučen. Žádal jsem několik jezuitů, aby mně duchovní cvičení dali, ale nikdo nechtěl. Tak jsem si nakonec řekl: „Dobře, tak se zavřu do místnosti a budu tam měsíc uvažovat o slově Bůh, a to budou moje duchovní cvičení.“ Když jezuité viděli, že to myslím vážně, poslali mě do Hostimi a tam jsem prožil své první třicetidenní duchovní cvičení. Byl tam skvělý jezuita Bohuš Kovář. Vůbec jsem nevěděl, jak duchovní cvičení vypadají, takže to pro mě bylo naprosto šokující, když jsem zjistil, že se mám hodinu modlit a hned potom ještě dělat čtvrt hodinovou reflexi, a toto všechno dělat pětkrát denně. Byla to pro mne nesnesitelná zátěž.

Duchovní cvičení jsem dělal v místnosti, kde byly pavučiny a místo postele tam byla jen rohož. Byl jsem tak přísný, že jsem všechno dělal naprosto přes-

ně podle pokynů sv. Ignáce. Postil jsem se a téměř jsem se i bičoval. Ráno jsem vstával v pět hodin a umýval se ve studené vodě ze studny. Bylo to strašně náročné, ale udělal jsem si celé duchovní cvičení, velice přísně a dobře. Ten kněz do toho moc nezasahoval, celé duchovní cvičení jsem prožil, aniž bych se vyzpovídal, tak jsem měl takovou blokaci, ale pozoroval mě a občas mi něco řekl.

Když duchovní cvičení skončila, přijel otec provinciál Pavlík a promluvil si o mně s otcem Kovářem. Na druhý den jsme vstávali ve čtyři ráno, šli jsme do kostela a tam jsem za zavřenými dveřmi – bylo to za komunizmu – složil své první věčné sliby. Pak jsem si pravidelně dělal duchovní cvičení a jsem přesvědčen, že mě udržela v Tovaryšstvu.

Po pádu komunizmu se z vás stal vyhledávaný exercitátor. Jak při duchovních cvičeních vedete exercitanty k modlitbě?

Svatý Ignác nás naučil, jak se máme modlit: že se máme modlit hodinu. A když se máme modlit hodinu, tak se musíme modlit hodinu, ať se děje, co se děje. Když se třeba modlíme jen 58 minut namísto hodiny, tak to není žádná modlitba. To je moje zásada, kterou při duchovních cvičeních učím ostatní lidi: „Když se modlíte jenom 59 minut a 40 vteřin, tak je to, jako byste se nepomodlili vůbec, a nemá to žádný smysl. Musíte se modlit hodinu.“ Když se ta modlitba moc vleče, tak je to tím, že nás pokoušejí různé myšlenky, třeba nemravné. Máme v tom případě skončit modlitbu? Z toho by měl ďábel velkou radost! Musíme vydržet až do konce. Když se to neúměrně vleče, tak se nemáme modlit jenom hodinu, ale ještě o něco déle; sv. Ignác říká, že o tři minuty déle, tedy ne 60 minut, ale 63 minuty. Pak následuje reflexe, to je zase jiná podoba modlitby.

Každý máme svůj vlastní způsob modlitby, který nám nikdo předem neřekne. Ignác říká: „Nechte se vést svým vnitřním duchem.“ Ale nejdříve musíme projít základy, a pak se vytvoří prostor pro jednoduchou modlitbu, kde nemusíme nic vymýšlet a složitě hledat nějaký systém, protože Bůh nás vede. Když učím modlit se mladé lidi, nebo i ty starší, kteří s tím mají problémy, říkám jim, že se musí denně modlit 15 minut, to je nejkratší doba, nesmí to být 14 minut. A pak jim říkám: „Takto se budeš modlit rok, a teprve pak můžeme jít dál, dřív ne.“

Nemůžeme si myslet, že modlitba zabere okamžitě. Někteří bezdomovci dlouho kradou a trvá jim to třeba patnáct let, než přestanou krást úplně. Jeden z nich se chtěl nechat pokřtít, tak jsem ho pokřtil, a on pak kradl dál a říkal mi: „Já jsem tak nešťastný, ani křest mi nepomohl.“ Tak jsem mu říkal: „To nemáte pravdu, teď už kradete méně!“

Můžete nám přiblížit svou osobní každodenní modlitbu?

V modlitbě musí být řád, a není možné, abyste se od něj odchýlili. Pak vás ďábel ukolébá, že se nakonec přestanete modlit úplně. Modlitba potřebuje řád. Každý den vstávám v pět hodin ráno, to se nedá nic dělat, každý den. Dám si horkou sprchu a pak na minutu úplně studenou; potom jdu do kostela a tam se modlím od 5:30 do 7:15, každý den. Pak hned mívám mši svatou v 7:30 a modlím se atd. Každý den se modlím breviář a nikdy nevynechávám.

Už v lůně matky jsem se stal dobrým katolíkem, tomu já věřím. Nikdy jsem neměl vůbec žádná zjevení, ale občas nastane situace, kdy vím, že Bůh mě vede. Například když jsem byl ve vězení na Borech, děkoval jsem Pánu Bohu, že jsem katolík. Sprostě mi tam nadávali, mne to hrozně uráželo a říkal jsem jim: „To není pravda, já jsem dítě Boží.“ A tomu člověku, který mi nadával, jsem říkal: „Ty jsi taky dítě Boží, jen to v sobě musíš objevit.“ Pak jsem si říkal, že musím poděkovat za svůj křest. Jel jsem do Jevíčka, kde jsem se narodil. Když jsem přišel do kostela, měl jsem velkou radost, že je tam původní křtitelnice, tak jsem všechno ohmatal, kde jsem ležel a kde tekla ta voda. Klečel jsem před křtitelnicí a pak se podívám nad sebe a vidím sochu sv. Jana Nepomuckého, to je hlavní patron České provincie Tovaryšstva Ježíšova. Tak jsem si říkal, že když mě nesli ke křtitelnici – měl jsem teprve devět dní – tak mě sv. Jan Nepomucký viděl a říkal si: „Takové pěkné děcko, tak já mu vyprosím povolání do Tovaryšstva.“ A tak jsem se stal jezuitou.

Jakou máte zkušenost s modlitbou z doby, kdy jste byl ve vězení?

V Brně mě zatkli po noční službě. Udělal jsem chybu. Když mě zatýkali, nasadili mně pouta a já jsem řekl: „To je ale ostuda.“ Styděl jsem se před druhými lidmi, kteří si mohli myslet, že jsem násilník nebo vrah. A oni byli chytří a řekli mi: „Ne naše, ale vaše!“ Když jsem pak byl ve vězení, konečně jsem se pořádně modlil breviář a najednou slyším, jak sv. Cyprián říká: „Ó ta šťastná chvíle, kdy můžu nést pouta pro Pána Ježíše Krista!“ A už jsem věděl, co mám říct, až mě zatknou. Kdybych to řekl už tenkrát, lidé by byli ohromeni, někdo by si řekl: „To je nějaký blázen“, ale někdo jiný třeba: „To je zajímavý člověk!“, a už by začala evangelizace.

Jak se modlíte během svých dlouhých poutí napříč Evropou?

Když jdu na pouť, neberu si s sebou breviář, protože je těžký, a vůbec je to zbytečné, protože už sama pouť je modlitbou. Jdete a každý krok je modlitbou. Já se modlím celý den, není možné se nemodlit. Ráno vstanu, sbalím

všechny věci, udělám kříž a modlím se nepřetržitě dlouho třeba růženec, až tři hodiny jdu pěšky svým tempem a nikde se nezastavím. V Rusku jsem se modlil Ježíšovu modlitbu. Měl jsem hroznou žízeň, a najednou přijelo auto a dalo mi napít. Po cestě dostáváte různé impulzy, které těžko zpracováváte, ale je to taková intenzivní doba; jdete k cíli, a když tam přijdete, tak víte, že to ještě není cíl a že musíte jít dál, dokud nepřijdete do věčného království Božího.

Jste znám tím, že se během poutí modlíte za druhé. Jak toto „modlitební losování“ a vaše přímluvná modlitba probíhají?

Vždycky jsem si vylosoval nějakého člověka, za kterého jsem se celý den modlil. Na papírcích jsem měl napsaná jména lidí, kterým jsem ublížil nebo kterým jsem byl něco dlužen. Taky tam bylo pár lidí, kterým jsem byl vděčen za jejich pomoc nebo za které bych se měl pomodlit – třeba Josefka, která je se mnou na faře a má to se mnou těžké, samozřejmě Tovaryšstvo, generál a provinciál. A vždycky večer jsem s velkou radostí čekal, koho vytáhnu. A když jsem si vytáhl třeba provinciála, tak celý následující den jsem se za něho modlil a večer jsem věděl, jak na tom provinciál duchovně je. Měl jsem systém od jedničky do pětky, jednička znamenala velice lehká trasa a pětka extrémně těžká. Když jsem večer viděl, že to byla extrémně těžká cesta, věděl jsem, že je to člověk, za kterého se musím pořádně modlit. Každý den jsem poslal tomu člověku, za kterého jsem se modlil, pohled.

František Lízna uděluje svaté přijímání účastníkům romské pouti na Svatém Kopečku u Olomouce
(Foto archiv)

Bylo zajímavé, že když jsem přicházel do Santiaga, tak jsem čekal, že na poslední den si vytáhnu nějakého velmi důležitého člověka. A já si vytáhl Dušana Kazdu, doživotního vězně, který zavraždil patera Vrbíka v Dubu. Tak jsem mu napsal dopis. Když jsem šel do Santiaga za dva roky podruhé, tak přijdu před Santiago a poslední los poslední den: zase Dušan Kazda. To přece není samo sebou! Pán Bůh nám tak říká, že někdy je potřeba se za některé lidi modlit, starat se o ně, je potřeba, abychom z lotra na levici udělali lotra na pravici, a to nemůžeme dělat teoreticky. Nikoho nesmíme odsuzovat, i když je to vrah. Potřebuje naše modlitby. Kristus přišel kvůli hříšníkům, ne kvůli spravedlivým. Dušan Kazda se ve vězení obrátil, dělá pokání za celý svůj život a arcibiskup Graubner ho biřmoval.

Jaká byla vaše zatím poslední pouť?

Mám před sebou kříž. Nejprve jsem spojil západ s východem a pak jih se severem. Na sever jsem šel za sv. Brigitou Švédskou, ze sv. Hostýna směrem na Český Těšín a pak napříč přes celé Polsko, z Čenstochové do Gdaňska. Dál jsem musel jet lodí do švédského přístavu a pak jsem šel severozápadně do Vadsteny. Tam jsem poklekl u hrobu sv. Brigity Švédské, je to v luteránském kostele. Sv. Brigita byla současnici sv. Kateřiny Sienské, což byla nesmírně obdivuhodná žena. Měla kolem sebe muže, kteří se o ni předháněli. Jeden františkán ji začal vášnivě milovat a nakonec kvůli ní spáchal sebevraždu. Kateřina pak měla ve snu vidění Panny Marie, která jí říkala, že ten člověk nepřišel do pekla, protože měl rád ji, Pannu Marii. Lidem na duchovních cvičeních říkávám, že když se modlí růženec, nemůžou přijít do pekla, protože se modlí: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší.“

Připravila Lenka Češková

P. František Lízna SJ se narodil roku 1941. Do Tovaryšstva vstoupil roku 1968. Na kněze byl vysvěcen roku 1974, ale nedostal státní souhlas ke kněžské službě. Za komunistického režimu byl z politických důvodů několikrát vězněn, podepsal Chartu 77. Zaměřuje se na práci s vězni, bezdomovci a Romy. Jeho fara ve Vyšehorkách nedaleko věznice Mírov je útočištěm pro lidi bez domova. Je nositelem Řádu T. G. Masaryka. O svých poutích vydal pět knih: *Musím jít dál, Šel jsem však vytrvale, Vstávám a pokračuji v cestě, Pouť za sv. Kateřinou Sienskou, Pouť za sv. Brigitou Švédskou do Vadsteny.*

Prvá modlitba sv. Ignáce

„Živote, kde jsi! Pojď si to se mnou rozdat!“, volá na zápraží postavička v boxerských rukavicích na Jiránkově karikatuře. Modlitba může být únik či chytání se stébla nebo „technika“ k uchopení života. Iñigo z Loyoly znal modlitbu jako povinnost – a tu asi plnil. Měl však nespoutanou chuť žít; ale ta ho nakonec připoutala s rozbitýma nohama na lůžko. Nebo lépe to říká on sám: „Bůh mě přivedl do školy (života) modlitby.“

Není snad tak těžké poznat, že je to Bůh, kdo nás vrhl do života. Ale přestože mnozí vědí, že „když už jsme, máme koukat také být“, málokdo připouští, že být celým člověkem je možné jen ve spojení se Stvořitelem – a k tomu lze dospět jen skrze modlitbu. Jestliže se musíme všemu učit, pak sv. Ignác nás zve do školy mnoha stupňů modlitby, techniky k trvalému spojení se zdrojem Života.

Svědění promlouvá

Žijeme v době velké náklonnosti ke zvířatům. Jsme ochotni v nich vidět spoustu lepších vlastností, než má člověk. Avšak člověk je charakterizován dialogem, vztahem k absolutnímu Dobru, k bližnímu a Bohu. Jen v člověku nakonec může vytrysknout modlitba: potřeba pomoci, úžasu, vděčnosti. Ale též jasného vědomí opomenutí dobra, viny. Jistěže savci vykazují znaky paměti, rozumu i citu. Přesto ale v člověku tyto vlohy mají zvláštní jiskru: paměť, rozum

a cit nás zvedají k radosti z vykonaného dobra, k vědomí povinnosti vůči životu, Bohu a bližním. Tedy o svědomí můžeme mluvit jen u člověka. A dle klasické poučky svědomí chválí nebo vyčítá.

Ctižádnostivý šlechtic Iñigo vychází z Boží školy jako Ignác, muž, který prošel cvičením, které ho přivedlo k nalezení sebe sama, k nalezení Člověka. K tomuto objevu chce pomoci každému z nás. Jako každý svatý zakladatel přinesl do praxe křesťanského života mnoho nového. V našem případě právě poukaz na to, že svědomí je především osvětlující mohutnost v nás, ne jen usvědčující zpytování (obviňování). Paměť, svědomí jako světlo a správné, co nejlepší využití tohoto světla jsou předmětem Ignácova zájmu v prvním týdnu Duchovních cvičení. Cvičení (lat. *exercitia*) proto, že nejde o nějaký zbožný relax, duchovní snění, spiritizmus. Jde o to naučit duši (to je paměť-rozum-vůli-cit) zabývat se

přítomností a děním, Bohem kolem sebe i v sobě. Ignác z „moralistického“ zpytování svědomí (lat. *examen*) činí modlitbu, a to především večerní. Sestává z pěti jednoduchých kroků.

Pět kroků zpytování

Prvním je vděčnost; zklidněný v pokojné poloze si člověk uvědomuje, jaký dojem má z celého dne, a v nitru děkuje za dobro, kterého se mu dostalo. Podstatné je vidět, že dobro přichází od Boha. Tím získá modlitba směr. Jde o dobro, dary ze spektra života: příroda, dobrá zpráva, úsměv, teplo u srdce z dobrého skutku, na květině odražený paprsek slunce, chuť dobrého jídla... Cokoli z připomenutého v duši vychutnáváme. Vychutnávání je lékem na stále se zrychlující tempo života; vděčnost sytí a posilňuje duši.

Druhým krokem je prosba o milost poznat své nedostatky v uplynulém dnu; kde jsme konali proti Boží jiskře v nás: snad povýšeneckou poznámkou, podlehnutím zvědavosti či lenosti. Když jeden z prvních jezuitů píše o svých nedokonalostech, nazývá vlastní svědomí „dobrým duchem“, který ho nutí k lítosti. Vědomí vlastní hříšnosti je bezpodmínečné pro duchovní, tedy skutečně lidský růst. Vede totiž k pravé pokoře před Bohem.

Ve třetím kroku se snažíme o přehled dne. Stiskneme start u projektoru v hlavě a nechme si projít film

prožitého dne, vyplavit co nejvíce z prožitého do svého vědomí.

Čtvrtým krokem této modlitby je prosit Boha o odpuštění hříšného chování; tento krok nám chce dát pocítit milosrdnou náruč Boha Otce, vidět se jako dítě před touto odpouštějící, posilující náručí.

Pátým krokem je prosba o milost, o pomoc Boží pro další den být lepším dítětem tak dobrého Otce, lepším člověkem světu a bližním. Zakończit máme formální modlitbou, nejlépe Otčenášem.

Toto večerní cvičení nás postupně přivede k ranní spontánní myšlence na Boha. Ignác říká, že je důležité dojít k modlitbě *examen* častěji během dne.

Tento způsob modlitby je prvním, kterému se jezuitský novic učí. Sám jsem k němu byl v tajném noviciátě stále povzbuzován. Jak k němu ale pomáhá „obyčejná“ tradice církve, jsem pochopil až jako mladý kněz ve farnosti. Pracovali jsme s desítkou farníků. Začalo zvonit Anděl Páně a chlapi pustili náradí z rukou, zvedli hlavy a nahlas zněla modlitba. Pár vteřin mi trvalo, než jsem se zorientoval a přidal. Večer při *examen* jsem pochopil sílu „klekání“, zvonu ráno, v poledne a večer: sklonit se před milostí Boží, uvědomit si Jeho dobrotu a sebe sama, kde se nacházíme: v pokoji či nepokoji, radosti nebo smutku. Pán smutek zahání, radost rozmnoží!

Josef Čunek SJ

Řeholníci jsou proroci

V polovině srpna se v Domu sv. Marty ve Vatikánu odehrál jedinečný rozhovor. Redaktor časopisu Civiltà Cattolica Antonio Spadaro SJ rozmlouval s papežem Františkem. Nový Petrův nástupce si nepotrpí na formality, mluví velmi důvěrně a s pokorou, která je mu vlastní. Přetiskujeme část týkající se ignaciánské spirituality a jezuitského řádu.

Kdo je Jorge Mario Bergoglio?

Jsem hříšník, na kterého shlédl Pán. Své motto *Miserando atque eligendo* (Pohlédl na něj s milosrdenstvím a vyvolil si jej) jsem pro sebe vždycky pociťoval jako velice přiléhavé. Ten Ježíšův prst ukazující na Matouše – tak se cítím já. Jako Matouš. Ano, to jsem já: hříšník, na kterého Pán pohlédl. A to jsem také řekl, když se mne zeptali, zda přijímám své zvolení papežem.

Svatý otče, co vás vedlo ke vstupu do Tovaryšstva Ježíšova? Co vás zaujalo v jezuitském řádu?

Chtěl jsem něco víc. Ale nevěděl jsem co. Vstoupil jsem do semináře. Líbili se mi dominikáni a měl jsem mezi nimi přátele. Potom jsem však zvolil Tovaryšstvo, které jsem znal dobře, protože seminář byl svěřen jezuitům. Na Tovaryšstvu mne oslovily tři věci: misijní dimenze, komunita a disciplína. To je zvláštní, protože jsem od narození neukázněný. Ale jejich kázeň, jejich způsob plánování času mne velice oslovil.

A potom další pro mne velmi zásadní věc je komunita. Vždycky jsem vyhledával společenství. Nepředstavoval jsem si, že budu osamocným knězem, potřebuji komunitu. A proto jsem tady, v Domě sv. Marty. Když jsem byl zvolen, bydlel jsem podle losování v pokoji 207. Ten, kde jsme nyní, byl pokoj pro hosty. Zvolil jsem si tento pokoj číslo 201, protože když jsem převzal papežské apartmá, pocítil jsem v sobě zřetelné Ne. Papežské apartmá v apoštolském paláci je starobylé, vkusné a velké, ale je jako takový převrácený trychtýř. Je velké a prostorné, ale vchod je opravdu těsný. Vstupuje se tam po jednom, a já bez lidí nemohu žít. Potřebuji žít svůj život spolu s druhými.

Jak chápete službu všeobecné církvi, ke které jste byl povolán, ve světle ignaciánské spirituality? Co znamená pro jezuitu být papežem? Jaký bod ignaciánské spirituality vám nejlépe pomáhá plnit tuto službu?

Rozlišování. To je jedna z věcí, která svatého Ignáce nejvíc vnitřně zaměstnávala. Pro něho je to nástroj boje o lepší poznání a těsnější následování Pána. Vždycky mne oslovovalo heslo, které shrnuje Ignácovu vizi: *Non coerceri a maximo, sed contineri a minimo divinum est* (Nebýt omezen největším, ale být obsažen v tom nejmenším – to je božské). Velmi jsem o této větě přemýšlel v souvislosti s vládnutím, s rolí představeného. Nemáme být omezeni větším prostorem, ale máme umět pobývat i v tom nejtěsnějším. Touto ctností většího i menšího je velkodušnost. Znamená to konat každý den maličkosti s velkým srdcem otevřeným vůči Bohu i druhým. Zhodnocovat maličkosti v rámci širokých horizontů Božího království.

Zmíněný citát poskytuje nezbytná kritéria, jak zaujímat správný postoj vůči rozlišování, jak vnímat Boží věci z Jeho hlediska. Pro svatého Ignáce se mají velké principy vtělovat s ohledem na okolnosti místa, času a osob. Toto rozlišování vyžaduje čas. Mnozí se domnívají, že změny a reformy se dají udělat v krátké době. Já si naopak myslím, že je vždycky zapotřebí času, aby se daly položit základy opravdové, účinné změny.

Nedůvěřuji rozhodnutím přijatým bez rozmyslu. Musím čekat, vnitřně hodnotit a vzít si potřebný čas. Moudré rozlišování vyvažuje nevyhnutelnou dvojznačnost života a umožňuje najít nejvhodnější prostředky, což nejsou vždycky ty, které se zdají velké nebo mocné.

Rozhovor Antonia Spadara s papežem Františkem se nesl ve velmi neformálním a přátelském duchu
(Foto archiv)

Jak si myslíte, že by mělo Tovaryšstvo Ježíšovo církvi sloužit dnes, jaký je jeho svéráz, ale také riziko, které mu hrozí?

Tovaryšstvo je instituce, která je vždy ve velkém napětí. Centrem Tovaryšstva je Kristus a jeho církev. Tedy pokud se Tovaryšstvo drží Krista a církev je středem, má dva základní opěrné body, které mu umožňují žít na periferii. Pokud však hledí příliš na sebe samo a staví se do středu jako velmi pevná, dobře vyzbrojená struktura, pak se vystavuje riziku, že bude sebejisté a soběstačné. Tovaryšstvo musí mít vždycky před sebou *Deus semper maior* (Boha stále většího), hledání vždy větší slávy Boží.

Stylem Tovaryšstva není diskutování, ale rozlišování, což pochopitelně předpokládá diskuzi. Mystická aura nikdy nedefinuje svoje okraje, neuzavírá myšlení. Jezuita musí být člověkem nedovršeného, otevřeného myšlení. V Tovaryšstvu byly doby, kdy vládlo uzavřené, strnulé myšlení, poučné-asketické spíše než mystické.

Jezuita vždycky a neustále myslí s pohledem k horizontu, ke kterému se má ubírat, a Krista klade do středu. V tom je jeho pravá síla. To vede Tovaryšstvo k tomu, aby tvořivě hledalo a bylo velkodušné. Dnes proto musí být více než kdy jindy kontemplativní v činnosti; musí žít hlubokou blízkost k celé církvi. To vyžaduje velkou pokoru, oběť, odvahu, zvláště doléhá-li na něj nedorozumění nebo je-li vystaveno pochybnostem a pomluvám, ale je to postoj nejvíce plodný.

Myslíte, že zkušenost řízení z minulosti vám může posloužit v současné situaci při vedení všeobecné církve?

Moje jezuitské řízení mělo ze začátku mnohé vady. Byla to obtížná doba pro Tovaryšstvo. Odešla celá jezuitská generace, a proto jsem se stal provinciálem velmi mladý, ve svých 36 letech. To je šílené! Musel jsem se vyrovnávat s obtížnými situacemi a já jsem rozhodoval rychle a samostatně. Můj autoritativní způsob rozhodování mi způsobil vážné problémy. Prožil jsem dobu velké vnitřní krize, když jsem byl v Cordobě.

Postupem času jsem se mnoho naučil. Pán mě učil vládnout i prostřednictvím mých chyb a hříchů. Jako arcibiskup Buenos Aires jsem každých patnáct dnů pořádal setkání šesti pomocných biskupů a několikrát do roka kněžskou radu. Byl otevřen prostor k diskuzi. Moc mi to pomohlo k lepšímu rozhodování. Nyní mi někteří říkají: Neradte se příliš a rozhodněte. Myslím si však, že konzultace jsou velmi důležité. Například konzistoře a synody jsou důležitá místa, kde může být konzultace pravá a účinná. Je ovšem třeba, aby měly méně rigidní formu. Chci diskuze skutečné, nikoli formální.

Co přesně pro vás znamená *sentire cum Ecclesia* (cítění s církví), o kterém píše svatý Ignác ve svých Duchovních cvičeních?

Líbí se mi obraz církve jako svatého Božího lidu. Je to definice, kterou často používám a která pochází z *Lumen gentium* 12. Příslušnost k lidu má značnou teologickou hodnotu: Bůh v dějinách spásy zachránil určitý lid. Není plné identity bez příslušnosti k lidu. Nikdo se nespasí sám, jako osamocený jedinec, ale přitahuje nás Bůh, který bere v úvahu komplikované tkanivo osobních vztahů, jak se uskutečňují v lidském společenství. Bůh vstupuje do dynamiky lidu. Církev je Boží lid na cestě dějinami v radostech i bolestech. *Sentire cum Ecclesia* pro mne tedy znamená být uprostřed tohoto lidu.

V Božím lidu spatřuji jeho všední svatost. Tu vidím v trpělivém Božím lidu: žena vychovávající děti, muž vydělávající na chléb, nemocní, staří kněží, kteří mají tolik zranění, ale také úsměv, protože sloužili Pánu, tvrdě pracující řeholnice, které žijí skrytou svatostí. Často spojuji svatost s trpělivostí. Nejenom trpělivost jako *hypomoné*, tedy snášení břemen životních událostí a okolností, ale také vytrvalost v každodenním putování vpřed. Toto je svatost bojující církve, o níž mluví také svatý Ignác.

Jaké je dnes v církvi specifické místo řeholníků a řeholnic?

Řeholníci jsou proroci. Zvolili následování Ježíše, které napodobuje Jeho život v poslušnosti Otci, chudobě, v komunitě a celibátu. Řeholní sliby se nesmí stát karikaturou, jinak se např. komunitní život stává peklem a z celibátu je staromládenectví. Slib čistoty musí být slibem plodnosti. V církvi jsou řeholníci povoláni být proroci, kteří dosvědčují Ježíšův život na této zemi a hlásají, jaké bude Boží království ve své dokonalosti. Řeholník se nikdy nesmí zříci této prorocké dimenze.

To neznamená stavět se do protikladu k hierarchické části církve, i když prorocká funkce a hierarchická struktura spolu nesplývají. Mluvím o neustálé pozitivní nabídce, která však nemá být bázlivá. Vzpomeňme si, co dokázali mnozí svatí mniši, řeholníci a řeholnice, počínaje opatem sv. Antonínem. Proroctví vyvolává povyk. Ve skutečnosti je však jeho charizmatem být kvásem v těstě. Proroctví šíří evangelního ducha.

Přeložil Milan Glaser SJ
Redakčně upravil Jan Regner SJ
Převzato s laskavým dovolením
z České sekce Vatikánského rozhlasu

Magis tentokrát v Brazílii

V polovině července se v Brazílii konal ignaciánský předprogram Světového dne mládeže Magis 2013. Společně s téměř dvěma tisíci mladých lidí z celého světa se ho zúčastnila i sedmičlenná skupinka z České republiky. Čekalo na ni úvodní setkání „Magisáků“ v Salvadoru, tzv. experimenty v menších mezinárodních skupinách, a samotný Světový den mládeže v Riu de Janeiru.

Česká účast na jezuitském předprogramu brazilského Světového dne mládeže byla dílem několika „náhod skoro pohádkových“, na které si zpočátku nikdo netroufal ani pomyslet. Díky nim mohla skupinka mladých lidí, jejichž počet nakonec z jednoho vyrostl až na sedm, strávit sedmnáct dní (11. až 28. července) na jižní polokouli, učit se novým věcem, nacházet Boha i tam, kde bychom ho nečekali, a lépe poznat také sama sebe.

Předprogram zahájilo setkání všech účastníků v jednom z nejstarších měst Ameriky, Salvadoru de Bahia, kde před 460 lety na brazilskou půdu vstoupil bl. José de Anchieta, jezuitský „apoštol Brazílie“. Přijet do Salvadoru tedy znamenalo vrátit se ke kořenům a setkat se s vlastní minulostí.

Jezuité – to je životní styl

Jesuitas – um jeito de ser. Tyto nápisy nás vítaly v Coléguiu Antônia Vieiry, jezuitské střední škole obe-

hnané vysokou zdí s ostnatým drátem. Salvadorské setkání se podobalo velkému festivalu mládeže se spoustou hlasitého tleskání, výskání, tance a objímání se. Měli jsme možnost společně si prohlédnout centrum města s kostelem sv. Františka Xaverského a jezuitskou kolejí, v jejichž uměleckých sbírkách nechyběl ani sv. Jan Nepomucký v latinskoamerickém vydání. Sobotní večer patřil Festivalu národů, při kterém mohl každý národ představit svoji kulturu. Na znamení jednoty byl nad našimi hlavami vztyčen obří prapor sešitý z vlajek jednotlivých států.

Salvadorské setkání vyvrcholilo mší svatou, kterou slavil generální představený jezuitů Adolfo Nicolás. Zatímco při sobotní mši jsme obnovili svůj křestní slib, nedělní mše byla upomínkou na první svaté přijímání. To při ní totiž přijal jeden z členů organizačního týmu právě z rukou otce generála. Ve své pro-

mluvě Adolfo Nicolás zdůraznil, že Boha nemáme hledat na moři ani na nebi, nýbrž ve svém srdci. Není důležité vše vědět a všemu rozumět; rozhodující je postoj srdce. Vědění a rozum mu nemají být na překážku; musíme si jich dávkovat tolik, kolik potřebujeme. Ne více. Ne méně. Vzor bychom si měli brát ze žirafy. Nejen proto, že daleko vidí, ale hlavně proto, že má velké srdce. Mše byla výjimečná také dlouhým průvodem kněží-jezuitů různých barev pleti, a pohled na ně nás všechny naplňoval nadějí. Po mši jsme se rozdělili na menší skupiny a s radou otce generála: „Věnujte více pozornosti lidem, se kterými se setkáte, než věcem kolem sebe“ jsme se rozjeli, či spíš rozletěli po celé Brazílii vstříc experimentům, které se staly nejdůležitější částí pobytu. Zapojili jsme se do třech – kulturního, sociálního a poutnického.

S dětmi z faveley

Část naší výpravy strávila společně s mladými lidmi ze Slovenska, Nigérie a USA přípravný týden v jedné z chudinských čtvrtí aglomerace Campinas, asi 100 km od metropole São Paulo, v dětském volnočasovém centru Vedruna. Do centra docházejí děti ze sousedství, které nemá daleko k favele, tedy jihoamerickému slumu. Přes 60 % lidí zde neumírá přirozenou smrtí. Častými výbuchy podobnými plašičům špačků si dávají signály drogoví dealeri. Může se

i střílet... Organizátoři se proto snažili zajistit co nejlépe naši bezpečnost. Prostory centra jsme nesměli opouštět samostatně, a už vůbec ne potmě. V domě obehnaném zdí se skleněnými střepy nebo ostnatým drátem jsme si připadali jako v kleci...

Přijeli jsme pomáhat, ale vzhledem k jazykové bariéře jsme někdy měli pocit, že spíše překážíme. Nakonec jsme si ale hráli a soutěžili s dětmi, zapojili se do výroby hraček, připravili vlastní program pro děti, a děti pak na oplátku nachystaly vystoupení pro nás. Velmi rychle k nám přilnuly. „Bylo krásné pozorovat, jak jsou bezprostřední, jak si pomalu získávají srdce nás všech, jak rozehrívají ty, kteří ani nevěděli, co se s takovým dítětem dá dělat,“ dělí se o své zážitky Eva Vahalíková. Zvláště vzpomíná na malou Palomu, která ji dvakrát sama vyhledala. „Jak je možné, že si mě pamatuje? Vždyť já jako bych ji viděla poprvé! Jak mě může mít ráda, když mě ani nezná? Díky ní mi došlo, jak moc asi musím znamenat pro Někoho, kdo mě zná mnohem lépe a déle, než se znám sama,“ svěřuje se Eva.

Nezapomenutelné byly také brazilské mše, které jsou svým pojetím výrazně odlišné od toho, na co jsme v Evropě zvyklí. „Společná mše s dalšími Magisáky se odehrávala v tělocvičně, zahájilo ji vyvěšení brazilské vlajky a hymna a pokračovalo se vy-

Poutníci měli možnost poznat brazilskou přírodu. Věrným průvodcem jim byly pravé bambusové hole (Foto archiv Pavliny Čiháčkové)

voláváním jednotlivých zemí jako před finále extraligy. Zanechala ve mně dojem někde mezi návštěvou fotbalového stadionu a cirkusu,“ popisuje své pocity Ladislav Čepelka.

Amigos para sempre

Druhá skupina se vydala do městečka Barroso, situovaného ve vnitrozemí v oblasti Minas Gerais. Na rozdíl od Campinas zde bylo bezpečno a celý experiment tak trochu připomínal návštěvu u prarodičů na venkově – vřelým přijetím, způsobem, jakým o nás bylo postaráno, i prostotou a chudobou prostředí.

Skupina, kterou tvořili mladí lidé ze Slovenska, Maďarska, Bolívie a Singapuru a jedna Češka, se rozdělila do čtyř menších týmů podle zařízení, ve kterých jsme jako dobrovolníci pomáhali. Jedni se věnovali

mentálně postiženým, jiní přicházeli pomáhat do ústavu pro staré opuštěné lidi, další se starali o závislé a sociálně slabé a čtvrtá skupina docházela do nemocnice. Tam jsme pomáhali v kuchyni, prádelně a lékárně; navštěvovali jsme pacienty a roznášeli jim obědy. Strávit celý den mandlováním prádla, stříháním papíru nebo balením sušenek pro nás bylo velkou lekcí pokory i umění žít v přítomném okamžiku, jeden pro druhého.

Všichni jsme byli šokováni prostotou, jednoduchostí a někdy až extrémní chudobou míst, do kterých jsme přicházeli. Dům pro staré lidi byl v tak špatném stavu a tak zoufale postrádal personál, že se jeden z nás rozhodl uspořádat pro něj po návratu sbírku. Nemocnice působila jako z doby našich prarodičů. Při návště-

vách pacientů nás zvláště zarazila skutečnost, že nemocnice nemá dost sester. O nemocné se tedy musejí starat jejich vlastní příbuzní, kteří u nich tráví celé dny a v případech potřeby se věnují i těm pacientům, jež nikoho nemají. To si v naší uspěchané evropské společnosti nedokážeme ani představit... Jedinou budovou, o které se dalo říci, že byla opravdu udržovaná, byl podle zásady „Bohu jen to nejlepší“ farní kostel.

Hned na druhé místo po Bohu stává místní obyvatelé hosty, kterými jsme tentokrát mohli být právě my. Barroso je malé město, do kterého turisté nezavítají, takže místní naši návštěvu vnímali jako skutečnou počtu. Přistupovali k nám s otevřeným srdcem a neobyčejnou štěrností. Několik místních se o nás staralo a překládalo nám do angličtiny. Nosili nám vlastnoručně vyrobené brazilské speciality. Snídaně s plnými stoly ovoce připomínaly slavnostní hostiny. Večery patřily divadelním představením a tanci. Rozlučka měla podobu brazilského karnevalu se sambou, maskami, bubny, konfetami a průvodem v ulicích města. Na samotný závěr pro nás postižení z ústavu, do kterého jsme docházeli, připravili představení, po kterém snad téměř celé městečko se slzami dojetí v očích společně zpívalo *Amigos para sempre*.

Podobnou zkušenost měli i účastníci poutnického experimentu, jehož

se vedle Čechů a Slováků účastnili Uruguayci, Francouzi a Argentinci. Každou noc je přijímala jiná vesnice. Pokaždé jim dali tu nejlepší postel, kterou měli, pohostili je, chudě i bohatě, ale vždy s láskou a přívětivostí.

Naděje svítání

Po týdnů jsme se sjeli do Ria de Janeiro, abychom společně strávili Světový den mládeže. Za útočiště nám sloužila další jezuitská škola, tentokrát Colégio Santo Inacio, situovaná v centru města pod pahorkem Corcovado. V doprovodném programu nechyběl jezuitský filmový festival TIFF (*The Iñigo Film Festival*), pořádaný týmem Christofa Wolfa SJ, ani několik přednášek a workshopů s ignaciánskou tematikou.

Dojmy a zážitky z Ria jsou různorodé a roztráštěné. Někteří z nás se ocitli pouze několik metrů od Svatého otce Františka. Pro jiné byl důležitým momentem pěší výstup na Corcovado, který měl rysy pouti: trocha oběti, trocha utrpení a hodně milosti. Ti, kteří po sobotní vigili zůstali přes noc na pláži Copacabana, mohli ráno fyzicky zažít „naději svítání“, o které se zpívalo v hymně setkání. Hned po našem příjezdu do Ria začalo být extrémně chladné a deštivé počasí. Celé dny a noci bylo zataženo a pršelo, jako by to měla být jakási zkouška, abychom ukázali, jak pevná je naše víra a naděje. V sobotu už bylo pěkně, noc byla klidná, a o nedělním ránu, právě když se

Brazílské děti k nám rychle přilnuly. A my k nim také
(Foto archiv Pavlína Čiháčkove)

pláž pozvolna probouzela, se mraky rozestoupily a asi na hodinu daly vyniknout vycházejícímu slunci. Celou pláž v tu chvíli naplnil nadšený potlesk statisíců mladých lidí z celého světa, kteří vítali slunce s radostným úsměvem, jako vzácného hosta, jako Krista, jehož láska přináší světlo do tmy a pochmurna našich životů.

Mozaika, kterou jsme si o Brazílii vytvořili, by tedy mohla vypadat takto: neuvěřitelné kontrasty luxusních výškových budov s favelami, silný národnostní mix, spousta neznámých druhů ovoce, úplně cizí noční nebe, vodní víry točící se na opačnou stranu, papoušci pokřikující z palmoví, opičky poskakující po stěnách školy, psi volně pobíhající všude kolem (včetně chrámových interiérů

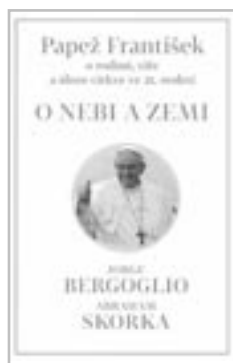
a liturgického průvodu), bezpočet drobných setkání s řadou skvělých a vstřícných lidí z celého světa... A především Brazilci. Vždy pohostinní, otevření a starostliví, přijímající každého s otevřenou náručí, projevující o nás skutečný a upřímný zájem, na každém kroku ochotní pomoci a podělit se o nejlepší z toho, co mají. Někdy i o to poslední z vlastního nedostatku. Řeší pouze to podstatné. Nehromadí, ale žijí. Přijali nás mezi sebe a cítili jsme se mezi nimi skutečně jako doma. I přesto, že slovy jsme si příliš nerozuměli, dokázali jsme spolu hovořit srdcem, a někdy jsme měli pocit, že k sobě máme blíže než s leckterými Evropany.

„Pokud mi bude něco z Brazílie chybět, pak je to ta radost, bezprostřednost a přirozenost. Bude mi scházet dotek lásky v přání *A paz do Cristo* a jejich pevná, láskyplná objetí,“ vzpomíná Eva. „Jsem moc ráda, že jsem do Brazílie jela přes Magis, a to kvůli experimentům. Ten náš byl sice náročný, ale o to hlubší. Uvědomila jsem si, co všechno mám a jaké jsou moje možnosti. Byla to příležitost jít do hloubky, objevovat Boha a sebe daleko od shonu všedního dne,“ shrnuje své zážitky další z účastnic, Marie Hamšíková.

Za použití textů

*Ladislava Čepelky a Evy Vahalíkové
zpracovala a redakčně upravila
Lenka Češková*

Rozhovory arcibiskupa a rabína

Jorge Bergoglio, Abraham Skorka

**O nebi a zemi.
Papež František o rodině, víře
a úloze církve ve 21. století**

Paseka, Praha 2013.
ISBN 978-80-7432-305-8

Nakladatelství Paseka vydalo rozhovory, které během několika měsíců a možná i let vedly dvě osobnosti dvou různých významných náboženství v Buenos Aires. Čtenář se stává součástí otevřených diskuzí dvou přátel a má možnost poznat lidskou transparentnost, odvahu, upřímnost, kritičnost, znalost tématu a především lidství.

Dva přátelé nemají potřebu něco zamlčet nebo zatemnit. Každý musí

druhému odpovědět pravdivě, a někdy i tak intimně, že překvapuje rozhodnutí tyto rozhovory vydat knižně. Setkání dvou přátel je ideální příležitost jak poznat osobnost Bergoglia, aniž by byl čtenář odkázán na přežvykané komentáře a soudy novinářů nebo teologů.

V každé z dvaceti devíti kapitol se nachází něco, co je spojeno se zemí a co také znamená, aby se kněz nebo rabín „umazali“. Současně každá kapitola spojuje s nebem a pomyslný „žebřík“ vybízí k pravdivosti, péči o druhé, deideologizaci a současně k odevzdanosti do napřážených rukou Jediného.

Člověk je během svého pozemského putování konfrontován s mnoha pokušeními, ale vědomí, že zemi předává svým dětem a budoucím pokolením, musí být tak silné, aby země nepřestala být obyvatelnou. Aby se svět stal jedním společným domem, k tomu je zapotřebí dialog náboženství, dialog s nevěřícími a současně vědomí své vlastní lidské křehkosti. Pouze tak může nastat obnovení.

Marek Janás SJ

Anotace

Carlo Maria Martini, Georg Sporschill
Hovory v Jeruzalémě

Karmelitánské nakladatelství,
 Kostelní Vydří 2013
 ISBN 978-80-7195-661-7

Výsledkem rozhovorů Geoga Sporschilla s kardinálem Martinim je mimořádně poutavá a osobní kniha, určená především mladým lidem, ale i všem ostatním, jimž ještě zůstalo otevřené „ucho učedníka“. Tazatel v ní klade mnoho palčivých a často i ožehavých otázek, které sesbíral u mladých lidí. Milánský kardinál odpovídá jako ten, kdo v Ježíši Kristu našel perlu svého života a naučil se milovat všechno a všechny, na nichž Kristu záleží. Prožil svůj život v nesnadné době a v nelehkém poslání, čímž dozrál do nevšední moudrosti. Promlouvá k nám jako člověk protřibený, prozářený Boží dobrotou, jako služebník vyhlížející svého Pána, jemuž se dá věřit.

Kolektiv autorů

**Pět hvězd nad Českým královstvím.
 Svatý Jan Nepomucký a katolická reformace**

Dragon Press, Klatovy 2013
 ISBN 978-80-260-5367-5

Kniha je sborníkem příspěvků z historické konference Barokní jezuitské Klatovy v roce 2013. Je tedy kolektivním dílem mnoha autorů, zejména historiků. Mezi tématy je dominantní otázka úcty k Janu Nepomuckému, kterou z velké části šířili členové jezuitského řádu v rámci katolické reformace. Mezi přednášejícími nechybí ani jezuité František Hylmar, který se zamyslel nad ignaciánskou spiritualitou, a Petr Havlíček s příspěvkem o jezuitském lidovém misionáři Albertu Chanovském. Publikaci ilustrují zdařilé fotografie, které dobře dokumentují průběh klatovské konference a také závěrečné mše v kostele Neposkvrněného početí Panny Marie a sv. Ignáce, kterou celebroidl současný provinciál Josef Stuchlý.

Zprávy

Praha

■ Ředitel misijního díla českých jezuitů „Misie sv. Františka Xavera“, P. František Kuběna SJ, vyzývá všechny lidi dobré vůle k podpoře obětí velké přírodní katastrofy na Filipínách, způsobené řáděním tajfunu Haiyan. Finanční pomoc je možné zasílat na účet s názvem Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, vedený u Poštovní spořitelny. Číslo účtu je 193872605/0300, adresa majitele účtu je Ječná 2, 120 00 Praha 2. Zájemcům vystavíme také potvrzení o daru pro odpis z daní; ve zprávě pro příjemce, prosím, uveďte své jméno a pošlete nám zprávu na e-mail ekonomatsj@seznam.cz. Dary budou zaslány na účet filipínských jezuitů, kteří jsou dobrou zárukou, že budou peníze správně využity. Za projevenou solidaritu a zaslání daru všem dobrodincům předem děkuje.

■ V úterý 12. listopadu, při slavnostní mši svaté v předvečer svátku sv. Anežky České, pozhnal pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka obnovené historické varhany v kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí v Praze. Ve své homilii Duka vyzdvihl osobnost sv. Anežky České, středověké ženy, která si byla jasně vě-

doma osobní zodpovědnosti za život ve společnosti, v církvi a ve své zemi. Rektor kostela sv. Ignáce, P. Josef Čunek SJ, přiblížil příběh obnovy varhan, od jejich demontování roku 1988 za P. Jiřího Skoblíka přes obnovu pozitivu roku 2003 zásluhou jezuitského provinciála P. Vojtěcha Suchého SJ až po závěrečnou fázi obnovy, která probíhala od počátku roku 2011 a je dílem varhanářské dílny Kánský-Brachtl v Krnově-Krásných Loučkách. Rekonstrukci varhan je stále možno finančně podpořit mj. symbolickou adoptí některé z píšťal či celého rejstříku.

■ Otakáro Maria Schmidt a Jana Kristina Studničková dokončili další ze svých poetických polohraných dokumentárních filmů s duchovní tematikou. Film nazvaný „Misie: Až na kraj světa s jezuitou“ je volným pokračováním dokumentu „Nejsme andělé, jen děláme jejich práci: Moc a tajemství jezuitů“. Zabývá se fenoménem misionářství z hlediska křesťanského, historického a geografického a přibližuje zejména misijní činnost jezuitského řádu v Jižní Americe. Filmem provázejí Marek Orko Vácha a jezuitský historik Miroslav Herold SJ. Projekce pro novináře se symbolicky uskutečnila na

svátek patrona misíí sv. Františka Xaverského v úterý 3. prosince v kině MAT na Karlově náměstí. Na televizní obrazovky bude film uveden na Štědrý den v úterý 24. prosince ve 13:25 na ČT 2 (repríza v pátek 27. prosince v 6:40 na ČT 2).

■ Ve dnech 13. až 17. listopadu se v Praze uskutečnilo již třetí mezinárodní setkání společenství Živé kameny, které se zaměřuje na evangelizaci prostřednictvím uměleckých děl. Setkání se zúčastnilo téměř 30 mladých lidí z České republiky, Itálie, Izraele, Malty, Německa, Portugalska, Slovenska a Slovinska. V kostele Nejsvětějšího Salvátora a nově také v chrámě sv. Ignáce provázeli mladí dobrovolníci turisty z celého světa a prostřednictvím krásy uměleckých děl jim odhalovali krásu víry. Setkání bylo propojeno také se Dny důvěry, národním setkáním mladých lidí pořádaným komunitou Taizé. V kostele Nejsvětějšího Salvátora připravili Živé kameny workshop, během kterého účastníci rozjímali nad svým osobním jménem pro Ježíše. Tak společně dotvořili nezachovanou část výzdoby tohoto nejstaršího kostela českých jezuitů a zároveň složili vlastní, moderní litanie ke Jménu Ježíš.

■ Slavnostním otevřením v pondělí 21. října zahájili studenti z pražského Vysokoškolského katolického hnutí činnost nového Studentského centra v jednom ze studentských do-

mů na Žižkově. Slavnostního otevření se zúčastnil také Tomáš Halík z Akademické farnosti Salvátor a oba jezuité, kteří se věnují pražským studentům, P. Jan Regner SJ a P. Petr Vacík SJ. Díky novému centru mohlo VKH Praha rozšířit svou programovou nabídku téměř dvojnásobně. Centrum nabízí stabilní prostor pro nejrůznější akce, od Pondělního vysokoškolského klubu (PoVyK) se zajímavými hosty a diskuzemi na aktuální témata přes duchovní večery (zpěvy z Taizé, škola modlitby a setkání nad Biblií) až po čajovnu.

■ Na 15. října připadlo 100. výročí narození Václava Haška (15. října 1913–26. prosince 1980), účastníka domácího hnutí odporu proti nacistickým okupantům za 2. světové války. Hašek patřil do odbojové skupiny, kterou brzy po 15. březnu 1939 založil a vedl profesor P. Alois Koláček SJ, tehdejší superior pražské jezuitské komunity při kostele sv. Ignáce, kde byl řízen odboj katolické mládeže a kněžstva proti německé nacistické okupaci. Václav Hašek, tajemník Sdružení katolické mládeže (SKM) v Československé straně lidové a odpovědný redaktor jeho týdeníku Dorost, byl nejbližším spolupracovníkem a sekretářem P. Aloise Koláčka. Také fungoval jako spojka mezi jezuitskou rezidencí a ústředím SKM i skupinami mládeže. Odbojová skupina organizovala schůzky mládeže, sbírky na podporu

zatčených, rozšiřovala časopisy, letáky, brožury a pohlednice namířené proti nacistům. V jezuitské rezidenci byli ukrýváni důstojníci před odchodem do československé armády v Anglii. V březnu 1940 byl týdeník Dorost zastaven a konfiskován. Václav Hašek byl zatčen gestapem. Z pankrácké věznice byl odvezen do Terezína a odtud do koncentračního tábora Dachau, kde zůstal až do konce války.

Vatikán

■ V úterý 26. listopadu byla zveřejněna apoštolská exhortace papeže Františka *Evangelii gaudium* (Radost evangelia). Programový text Františkova pontifikátu, určující budoucí směřování církve, začíná slovy: „Radost evangelia naplňuje srdce i život těch, kdo se setkávají s Ježíšem a kdo se od Něho nechávají vysvobodit z hříchu, smutku, vnitřní prázdnoty a osamění. S Ježíšem Kristem se vždycky rodí a obrozuje radost.“ Při redakci dokumentu vycházel papež František ze závěrečných propozicí loňského synodu o nové evangelizaci (7.–28. října 2012). Zároveň však v exhortaci „vyjadřuje starosti, které na něj doléhají v této konkrétní chvíli evangelizačního úsilí církve“. Z mnoha témat, která vyplynula z promluv synodních otců, pojednává o sedmi a nahlíží je z pohledu stálého misijního poslání církve. „Sním o misionářské volbě, schopné proměnit každou věc, aby

se zvyklosti, styly, rozvrhy, slovník i každá církevní struktura staly vhodným kanálem pro evangelizaci nynějšího světa spíše než pro sebe-reprezentaci.“ Sedm bodů vytváří opěrné sloupy papežova pohledu na evangelizaci: reforma církve; pokušení pastoračních pracovníků; církev vnímaná jako Boží lid, který evangelizuje; homilie a její příprava; společenské začlenění chudých; pokoj a sociální dialog; duchovní motivace misionářského nasazení. Exhortace se vyznačuje velmi přístupnou a čtivou formou a nese se v téměř důvěrném tónu. Papež František ji napsal letos v srpnu, po návratu ze Světového dne mládeže v Riu de Janeiru.

Řím

■ Od 17. do 23. října se na generální kurii jezuitského řádu v Římě konalo pravidelné každoroční setkání Konference evropských jezuitských provinciálů. Vedle prezidenta konference a třiceti tři představených provincií a nezávislých i závislých regionů se ho zúčastnil také otec generál, jeho tři asistenti pro Evropu a pozvaní hosté. Provinciálové jednali o aktuálních tématech evropského i celosvětového Tovaryšstva, jako jsou obnova provinčních struktur ve službě univerzálního poslání, spolupráce evropských a afrických jezuitů, dialog s islámem, otázka migrace a situace v Sýrii. Během zasedání provinciálové vydali dvě prohlášení. V prohlášení k aktuálním

otázkám spojeným s migranty a uprchlíky, vydaném společně s provinciály z Afriky a Madagaskaru, zdůraznili, že naší základní povinností je zachraňovat lidské životy a že tato naše starost o člověka nesmí být teritoriálně omezena. Druhé prohlášení se vztahuje k situaci v Sýrii a vybízí k pomoci syrskému lidu, osvobození rukojmí a ukončení dodávek zbraní. Jezuitští provinciálové se v něm přidávají k výzvě papeže Františka a volají po mírovém řešení skrze vzájemný dialog. Zdůrazňují také, že je třeba přiznat a pojmenovat všechny skutečné zájmy, které jsou ve hře. Povzbuzují křesťanské komunity v Sýrii a ujišťují je o jejich významné roli v syrské společnosti.

Goa

■ Arcibiskup Filipe Neri Ferrão, představený arcidiecéze Goa a Daman, oznámil datum dalšího výstavu ostatků sv. Františka Xaverského. V souladu s mnohaletou praxí arcidiecéze jsou relikvie vystavovány jednou za deset let v historickém městě Velha Goa (Stará Goa, původně Goa). Naposledy k tomu došlo od listopadu 2004 do ledna 2005 a ostatky tehdy přišlo uctít více než 2,25 milionů věřících nejrůznějšího vyznání. Tentokrát budou ostatky vystaveny od 22. listopadu 2014 do 4. ledna 2015. Ve slavnostním procesu budou přeneseny z místa posledního odpočinku světce v bazilice Bom Jesus do prostornější katedrá-

ly, kde budou přístupny pro uctívání věřících po dobu 44 dnů.

Tokio

■ Sophia University v Tokiu oslavila sté výročí od svého založení. Hlavního slavnostního aktu v *Tokyo International Forum* se zúčastnil také japonský císař Akihito se svou manželkou Michiko, která v dětství navštěvovala katolické školy. Prostřednictvím kardinála Raffaela Fariny zaslal představeným univerzity zprávu papež František, který univerzitu vyzval, aby „oslavila své historické a duchovní dědictví“ a „uvažovala nad moderní společností“ v souladu s dialogem, který respektuje rozdíly a má pro ně porozumění. Prezident univerzity Koso Toshiaki hovořil o „katolické univerzitě v zemi, jejíž populace čítá méně než 1 % katolíků“. Připomněl kroky, které vedly k návratu Tovaryšstva do Japonska na začátku dvacátého století. O založení univerzity v hlavním městě Japonska snil už sv. František Xaverský. Vznik Sophia University byl výsledkem dialogu mezi papežem Piem X. a císařem Meiji, který podporoval modernizaci Japonska a přál si otevřít zemi okolnímu světu. Sophia University začala se třemi jezuiti, kteří zastupovali kulturu Evropy, Indie, Číny a Ameriky. Dnes má více než 12 000 studentů a 1200 pedagogických pracovníků z celého světa.

Jubilea

P. Václav Ježík	Velehrad	10. 2.	30 let kněžství
P. Milan Glaser	Řím	2. 2.	25 let v Tovaryšstvu
P. Josef Čupr	Brno	30. 1.	80 let
P. Cyril John	Praha	14. 3.	50 let

Srdečně blahopřejeme

Seznam podporovatelů od 17. září do 26. listopadu 2013

Alena Hrbolková, Praha; Josef Reichl, Praha; doc. Dr. Marta Romportlová, CSc., Brno; MUDr. Marie Rádlová, Praha; P. Josef Šik, Brno-Lesná; Jiřina Bendová, Praha; Vladimír Čuprunov, Praha; MUDr. Václav Boček, Písek; Ing. Jan Glac; Mgr. Gerik Císař, Černošice; MUDr. Barbora Jiříčková, Olomouc; RNDr. Anna Sekaninová, Brno; František Holešínský, Hodonín; Marie Polanková, Praha; R. U. R. Sv. Voršily VDF; Ing. Jiří Thomas, Šilheřovice; Miloslava Knopová, Praha; RNDr. Pavel Švancara; Marie Zachovalová; František Uher; Pavel Kejdana, Liberec; Milena Šimánková, Praha; Pavel Kahoun, Praha; Petr Adam Dohnálek, Fulnek; Petr F. Durna, Brno; Jarmila Musilová, Liberec; Jitka Trejbalová, Hostinné; Nadace Dobré dílo sester sv. Karla Bormejského, Praha; Česká provincie Společnosti sester Ježíšových.

Všem dárcům upřímně děkujeme

*Bůh je zde přítomen,
pojďme a klanějme se!*

*Ať radost z Jeho přítomnosti
naplní naše srdce
o Vánocích
i v novém roce 2014*